

Вернер Ольга Михайлівна — кандидат медичних наук, доцент, начальник навчального відділу Національної медичної академії післядипломної освіти імені П. Л. Шупика. Адреса: м. Київ, вул. Дорогожицька, 9.

Малецька Зоряна Володимирівна — кандидат фармацевтичних наук, завідувач сектору моніторингу якості освіти Національної медичної академії післядипломної освіти імені П. Л. Шупика. Адреса: м. Київ, вул. Дорогожицька, 9.

Проценко Валентина Миколаївна — провідний фахівець сектору моніторингу якості освіти Національної медичної академії післядипломної освіти імені П. Л. Шупика, доцент. Адреса: м. Київ, вул. Дорогожицька, 9.

УДК 615. 1: 378. 2: 001

НАУКОВА СПІВПРАЦЯ ПРОФІЛЬНИХ КАФЕДР ТА ФАХОВИХ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ НА ЕТАПІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПІДГОТОВКИ ПРОВІЗОРІВ

**Н. О. Ветютнева, Л. О. Федорова, В. І. Тодорова,
М. В. Римар, А. П. Радченко, С. Г. Убогов,
Г. Г. Пилипенко, О. Ю. Квітницька**

**Національна медична академія післядипломної освіти
імені П. Л. Шупика, м. Київ**

Вступ. Поглиблення зв'язків між профільною кафедрою та фаховими громадськими організаціями дозволяє органічно поєднувати практичну та наукову складові в освітньому процесі та забезпеченні якості лікарських засобів на етапі медичного застосування.

Метою дослідження було вивчення ролі громадських фахових організацій у формуванні професійних компетенцій провізорів та забезпеченні якості лікарських засобів.

Матеріали та методи дослідження – системний науковий аналіз, анкетування, статистична обробка.

Результати та висновки. В результаті дослідження встановлено, що співпраця між профільною кафедрою та громадськими фармацевтичними організаціями гармонійно об'єднує наукові та практичні здобутки на всіх етапах безперервної післядипломної освіти провізора.

Ключові слова: професійні компетентності провізора-інтерна, забезпечення якості, громадська організація, лікарські засоби, умови зберігання.

Вступ. Участь спеціалістів фармацевтичного сектору в наукових дослідженнях кафедр закладів (факультетів) післядипломної медичної освіти сприяє підвищенню рівня надання медичних (фармацевтичних) послуг на основі науково обґрунтованих підходів, отриманих під час узагальнення та аналізу результатів спільних досліджень; набуттю професійних компетентностей й провізором-інтерном під час проходження інтернатури на базах стажування, які здебільшого взаємодіють з громадськими фармацевтичними організаціями (ГФО), а також розширює можливості при виконанні інтерном наукової роботи, яка є фрагментом науково-дослідної роботи профільної кафедри.

Саме багаторічна співпраця кафедри контролю якості і стандартизації лікарських засобів НМАПО імені П. Л. Шупика з ГФО «Чернігівська ліга фармацевтів» дає можливість враховувати погляд спеціалістів при виконанні фрагменту науково-дослідної роботи, присвяченої науковому обґрунтуванню інтегративної моделі забезпечення якості лікарських засобів на етапах реалізації і медичного застосування.

Мета. Метою дослідження було вивчення ролі громадських фахових організацій у формуванні професійних компетентцій провізорів та дослідження стану організаційного забезпечення якості лікарських засобів на етапі медичного застосування (на прикладі лікувально-профілактичних закладів м. Чернігова за участю спеціалістів фахової громадської організації «Чернігівська ліга фармацевтів»).

Матеріали та методи дослідження. Метод системного наукового аналізу, анкетування, статистичної обробки.

Результати. Професійні компетентції провізор — інтерн набуває під час проходження заочної частини інтернатури на базах стажування, які є колективними членами ГФО [3]. Участь фахівців ГФО в оволодінні провізором-інтерном спеціальних знань та умінь допомагає засвоїти практичну частину програми та підготувати кваліфікованих спеціалістів. Представники ГФО включаються до атестаційної комісії для оцінювання знань і вмінь провізорів-інтернів під час заключної атестації.

ГФО «Чернігівська ліга фармацевтів» протягом 5 років є базою стажування для провізорів-інтернів, закріплених за кафедрою контролю якості і стандартизації лікарських засобів, що визначено в угоді про співпрацю для виконання спільних наукових досліджень в рамках ініціативно-пошукової науково-дослідної роботи кафедри щодо обґрунтування організаційно — методичних засад впровадження, функціонування та вдосконалення систем управління якістю в аптечних закладах.

Згідно зобов'язань сторін, викладених в угоді, за рішенням президії «Ліги» було відібрано 17 аптечних закладів 11 суб'єктів господарювання різних форм власності, які займаються роздрібною тор-

гівлею, виготовленням лікарських засобів в умовах аптек. Кожен аптечний заклад м. Чернігова та Чернігівської області розглядався у відповідності до вимог, що висуваються до баз стажування, а саме: наявність кваліфікованих керівників, стан забезпечення сучасним фармацевтичним обладнанням та апаратурою, навчальними приміщеннями, які дозволяють створювати модельні робочі місця провізорів-інтернів для опанування практичних навичок, передбачених типовим навчальним планом і програмою спеціалізації (інтернатури) за спеціальністю «Загальна фармація»; відсутність порушень ліцензійних умов за останні роки, тощо.

Профільною кафедрою та керівником громадської організації щорічно розробляється спільний план контролю за навчанням провізорів-інтернів в заочній частині інтернатури в аптеках «Ліги», який передбачає чіткий графік відвідування баз стажування викладачами кафедри та проведення навчально-методичних та тематичних семінарів з керівниками баз та провізорами-інтернами [2, 3, 4].

Під час семінарів та зустрічей обговорюються проекти сучасних нормативно-правових актів (законів, постанов КМУ, наказів МОЗ України тощо), науково-педагогічні працівники профільної кафедри надають представникам ГФО роз'яснення положень, формулюються спільні узагальнені пропозиції [1, 4].

Навчальні посібники, методичні рекомендації, розроблені на кафедрі, використовуються на базах стажування провізорами – інтернами під час проходження заочної частини інтернатури. Базы стажування ГФО «Чернігівська ліга фармацевтів» також задіяні у проведенні практичних занять на очній частині інтернатури.

Слід зазначити, що значної актуальності в останні роки набувають спільні наукові дослідження кафедри та ГФО з напрямку організаційного забезпечення якості лікарських засобів на етапах реалізації та медичного застосування, що надає можливості ефективного виконання експериментальної частини досліджень, необхідних саме для практичної фармації, та подальшого висвітлення результатів у наукових публікаціях. Нами було розроблено функціональну модель проведення вхідного контролю, алгоритми складання стандартних робочих методик (процедур), алгоритми забезпечення якості лікарських засобів (ЛЗ) у відділеннях лікувально-профілактичних закладів (ЛПЗ), також розроблені письмові інструкції, протоколи, методики згідно настанови «Лікарські засоби. Належна практика зберігання СТ-Н МОЗУ 42-5.1:2011», які пройшли апробацію та впроваджені в аптечних закладах ГФО «Чернігівська ліга фармацевтів».

Враховуючи державну політику відносно інформування працівників охорони здоров'я і населення про ЛЗ та імунобіологічні препарати (ІМБП), які дозволені до застосування, нами спільно з пред-

ставниками ГФО «Чернігівська ліга фармацевтів» було проведено анкетування в міських, районних поліклініках та обласній лікарні міста Чернігова щодо організації системи якості ЛЗ під час надання лікарської допомоги пацієнтам [1, 5, 6].

Анкетуванням було охоплено 80 лікарів відділень ЛПЗ та поліклінік, які відповідали на актуальні питання забезпечення якості ЛЗ на етапі медичного застосування, а саме:

1) загальний лікарський стаж роботи лікарів (стаж роботи до 5-ти років, від 5-ти до 10-ти років, від 10-ти років і вище);

2) випадки неефективного лікування пацієнтів, що проходять лікування ЛЗ, придбаними за власні кошти;

3) ефективність спілкування з регіональними представниками з питань надання інформації щодо побічних дій/побічних реакцій (ПД / ПР) при вживанні деяких препаратів;

4) стан використання інформації, розміщеної на офіційних сайтах МОЗ України, Держлікслужби, ДП «Державний експертний центр» щодо реєстраційного статусу, проявів ПД / ПР, фальсифікованих лікарських засобів;

5) доцільність використання лікарями інформації відносно джерел закупівлі ЛЗ пацієнтом;

6) ефективність використання в роботі лікаря інформації щодо умов зберігання ЛЗ пацієнтом при самостійній їх закупівлі;

7) ефективність використання в роботі лікаря інформації про фальсифіковані, контрафактні та неякісні ЛЗ, отриманої із засобів масової інформації;

8) аналіз інформації щодо зберігання термолабільних ЛЗ в умовах холодильника, придбаних самим пацієнтом.

Аналіз анкетування показав, що рівень професійної компетентності у розрізі відповідей опитуваних респондентів на запитання залежать від стажу роботи за спеціальністю. Наприклад, всі фахівці зі стажем роботи від 5-ти до 10-ти років враховують стандарти якості, які захищають права пацієнта.

Серед опитуваних респондентів ЛПЗ 33 відповіді виявились позитивними, а серед медичних працівників поліклінічних відділень – 47, які розподілились наступним чином (рис. 1, 2).

Дослідження організаційного забезпечення якості ЛЗ на етапі медичного застосування разом з ГФО «Чернігівська ліга фармацевтів» показало, що система забезпечення якості ЛЗ на етапі медичного застосування потребує удосконалення.

На наш думку, значний вплив на підвищення рівня компетентностей як провізорів, так і лікарів, створення та функціонування системи якості ЛЗ на етапах реалізації та медичного застосування ЛЗ матиме участь громадських фахових організацій, фахівців аптечних

МЕДИЦИНА, ФАРМАЦІЯ ТА ОСВІТА

закладів, ЛПЗ та профільних кафедр у проведенні спільних конференцій, семінарів; циклів тематичного удосконалення за програмами, що включають питання забезпечення якості ЛЗ на етапах реалізації та медичного застосування; налагодження інформаційного обміну між медичними та фармацевтичними працівниками галузі охорони здоров'я; професійна оцінка інформації рекламного характеру, що надається представниками фірм — виробників ліків та менеджерами представництв фармкомпаній, тощо.

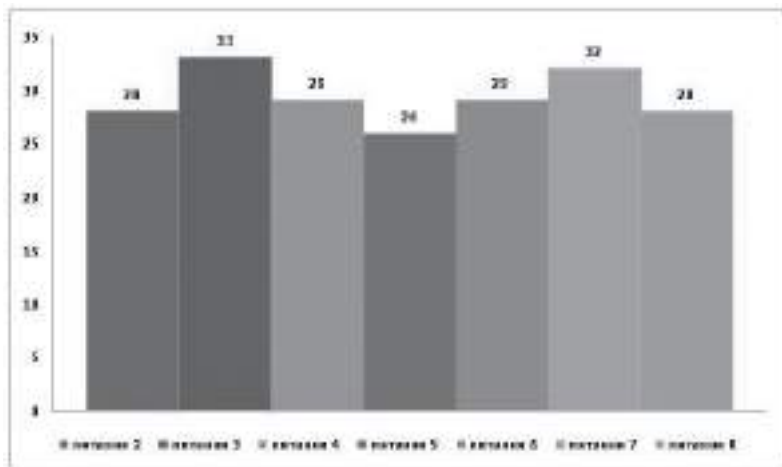

Рис. 1. Результати анкетування респондентів відділень ЛПЗ

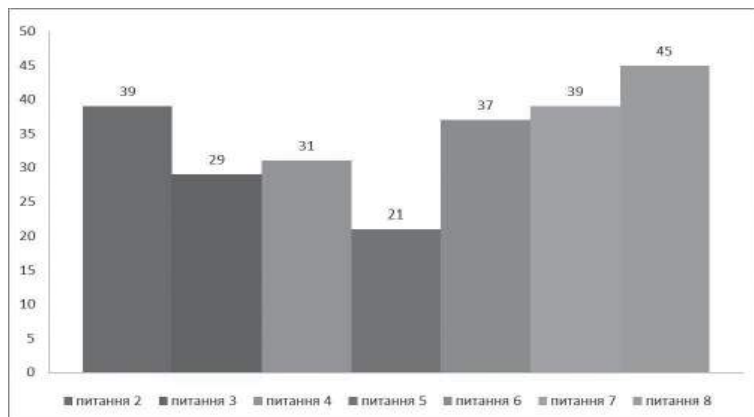

Рис. 2. Результати анкетування респондентів поліклінік

Також на якість ЛЗ на етапах медичного застосування впливає і цінова політика, яка має тенденцію до росту. Аналіз даних компанії KANTAR TNS за останні роки (аналізувались вибрані три місяці) показав, що особисті витрати українців на закупівлю ліків збільшуються в середньому таким чином: 2008 р. – 223,4 грн.; 2010 р. – 295,1 грн.; 2012 р. – 349,0 грн.; 2014 р. — 430,1 грн.; 2016р. – 625,4 грн., відповідно (рис. 3).

Рис. 3. Аналіз витрат українців на закупівлю ліків

Звичайно, тендерна закупівля ЛЗ для ЛПЗ, за умови прозорості та конкуренції, сприяє не тільки раціональному та ефективному використанню бюджетних коштів, а й приносить відчутний прибуток переможцям, котрі отримують контракти на постачання цих товарів. Проте, якщо головним критерієм оцінки переможця буде не тільки ціна лікарського засобу, й згідно Законів України «Про лікарські засоби», «Про охорону здоров'я населення» — насамперед якість, безпека та ефективність ліків, то тендерні закупівлі стануть вагомим важелем в справі забезпечення якості ЛЗ на етапах реалізації та медичного застосування [1, 5].

Висновки. Таким чином, співпраця між профільною кафедрою та громадськими фармацевтичними організаціями гармонійно поєднує наукові та практичні здобутки на етапах післядипломної підготовки та безперервного професійного розвитку провізора, сприяє набуттю провізором-інтерном основних компетенцій на базах стажування, особливо при виконанні науково-дослідної роботи, яка є фрагментом науково-дослідної роботи кафедри; дає можливість враховувати думку спеціалістів при науковому обґрунтуванні підходів до покращення організаційного забезпечення якості лікарських засобів на етапах реалізації та медичного застосування.

1. Закон України від 04.04.1996 р. «Про лікарські засоби» [Електронний ресурс] // Офіційний веб-портал Верховної Ради України. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/123/96-%D0%B2%D1%80>.
2. Закон України «Про вищу освіту» № 1556–18 від 01.07.2014 р. [Електронний ресурс] // Офіційний веб-портал Верховної Ради України. — Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
3. Типовий навчальний план і програма спеціалізації (інтернатури) зі спеціальності «Загальна фармація» — МОЗ України: Харків, Вид-во НФаУ. — 2016. — 47 с.
4. Наказ МОЗ України від 27.12.2013 № 1145 «Про поліпшення організації роботи баз стажування лікарів-інтернів» [Електронний ресурс] // Офіційний веб-портал Міністерства охорони здоров'я України. — Режим доступу: http://www.moz.gov.ua/ua/portal/dn_20131227_1145.html.
5. Забезпечення, контроль якості і стандартизація лікарських засобів: Навчально-методичний посібник/ За редакцією професора Н. О. Ветютневої –Вінниця, ПП «ТД» Едельвейс і К», 2016. — 505 с.
6. Лікарські засоби. Належні практики фармаконагляду: Настанова СТ-Н МОЗУ 42–8.5:2015. — К.: МОЗ України, 2015. — 105 с.

Научное сотрудничество профильных кафедр и профессиональных общественных организаций на этапе последипломной подготовки провизоров

***Н. А. Ветютнева, Л. А. Федорова, В. И. Тодорова, М. В. Рымар,
А. П. Радченко, С. Г. Убогов, А. Г. Пилипенко, Е. Ю. Квитницкая***

**Национальная медицинская академия последипломного образования
имени П. Л. Шупика, г. Киев**

Вступление. Углубление связей между профильной кафедрой и профессиональными общественными организациями позволяет органично сочетать практическую и научную составляющие в образовательном процессе и обеспечении качества лекарственных средств на этапе медицинского применения.

Целью исследования было изучение роли общественных профессиональных организаций в формировании профессиональных компетенций провизоров и обеспечении качества лекарственных средств.

Материалы и методы исследования — системный анализ, анкетирование, статистическая обработка.

Результаты и выводы. В результате исследования установлено, что сотрудничество между профильной кафедрой и общественными фармацевтическими организациями гармонично объединяет научные и практические достижения на всех этапах непрерывного последипломного образования провизора.

Ключевые слова: профессиональные компетентности провизора-интерна, обеспечение качества, общественная организация, лекарственные препараты, условия хранения.

Scientific collaboration of profile departments and professional public organizations on the stage of postgraduate training of pharmacists

N. O. Vetitneva, L. O. Fedorova, V. I. Todorova, M. V. Rymar, A. P. Radchenko, S. G. Ubohov, G. G. Pylypenko, O. Y. Kvitnytska
Shupyk National Medical Academy of Postgraduate Education, Kyiv

Introduction. Deepening ties between specialized departments and professional community organization allows organically combine practical and academic components of the educational process and ensuring the quality of medicines during medical use.

The aim of study was to investigate the role of non-governmental organizations specialized in the formation of professional competence of pharmacists and ensuring the quality of medicines.

Materials and methods — systematic scientific analysis, surveys, statistical analysis.

Results and conclusions. The study found that the cooperation between specialized departments and public pharmaceutical organizations harmoniously integrates scientific and practical achievements in all phases of continuous postgraduate education of pharmacists.

Key words: professional competence pharmacist interns, quality assurance, professional community organization, medicines, storage conditions.

Відомості про авторів:

Ветютнева Наталія Олександрівна — доктор фармацевтичних наук, професор, завідувач кафедри контролю якості і стандартизації лікарських засобів Національної медичної академії післядипломної освіти імені П. Л. Шупика. Адреса: м. Київ, вул. Дорогожицька, 9.

Тодорова Віолета Іванівна — кандидат фармацевтичних наук, доцент кафедри контролю якості і стандартизації лікарських засобів Національної медичної академії післядипломної освіти імені П. Л. Шупика. Адреса: м. Київ, вул. Дорогожицька, 9.

Убогов Сергій Геннадійович — кандидат фармацевтичних наук, доцент кафедри контролю якості і стандартизації лікарських засобів Національної медичної академії післядипломної освіти імені П. Л. Шупика. Адреса: м. Київ, вул. Дорогожицька, 9.

Федорова Людмила Олександрівна — кандидат фармацевтичних наук, старший викладач кафедри контролю якості і стандартизації лікарських засобів Національної медичної академії післядипломної освіти імені П. Л. Шупика. Адреса: м. Київ, вул. Дорогожицька, 9.

Радченко Алла Павлівна — старший викладач кафедри контролю якості і стандартизації лікарських засобів Національної медичної

МЕДИЦИНА, ФАРМАЦІЯ ТА ОСВІТА

академії післядипломної освіти імені П. Л. Шупика. Адреса: м. Київ, вул. Дорогожицька, 9.

Пилипенко Ганна Григорівна — викладач кафедри контролю якості і стандартизації лікарських засобів Національної медичної академії післядипломної освіти імені П. Л. Шупика. Адреса: м. Київ, вул. Дорогожицька, 9.

Квітницька Олена Юріївна — викладач кафедри контролю якості і стандартизації лікарських засобів Національної медичної академії післядипломної освіти імені П. Л. Шупика. Адреса: м. Київ, вул. Дорогожицька, 9.

Римар Максим Вікторович — кандидат фармацевтичних наук, асистент кафедри контролю якості і стандартизації лікарських засобів Національної медичної академії післядипломної освіти імені П. Л. Шупика. Адреса: м. Київ, вул. Дорогожицька, 9.

УДК 614.23:378:004:681.31

ДОСВІД ЗАСТОСУВАННЯ ОЧНО-ЗАОЧНОЇ ФОРМИ ОСВІТИ З ЕЛЕМЕНТАМИ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ КАФЕДРОЮ УПРАВЛІННЯ ОХОРОНОЮ ЗДОРОВ'Я

**Ю. В. Вороненко, В. М. Михальчук, Н. Г. Гойда,
О. К. Толстанов, С. П. Кошова**

**Національна медична академія післядипломної освіти
імені П. Л. Шупика, м. Київ**

Вступ. В реформуванні вищої освіти в Україні важливим елементом є питання організації освітнього процесу, його основних методів і критеріїв. Ефективно організований процес навчання забезпечує досягнення всіх навчальних завдань, систематизує витрати часу та зусиль на освітню діяльність як педагогів, так і слухачів.

Мета. Проаналізувати роботу кафедри управління охороною здоров'я НМАПО імені П. Л. Шупика по впровадженню очно-заочної форми з елементами дистанційного навчання при проведенні предатестаційних циклів (ПАЦ) та циклів тематичного удосконалення (ТУ).

Результати. В 2014 році МОЗ України були затверджені навчальний план та уніфікована програма предатестаційного циклу зі спеціальності «Організація і управління охороною здоров'я» для керівників підприємств, закладів і установ охорони здоров'я. За 2014–2016 роки було проведено 13 предатестаційних циклів і 5 циклів тематичного удосконалення. Було охоплено 693 слухачі. Серед слухачів найбільшу питому вагу склали головні лікарі (39,6 %) і заступники головних